

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ex Illvstrissimo Cardinali Bellarmino Epitome
Controuersiarum Omnium huius Aeui
Lvthero-Calvinisticarvm Sub diuersis Titulis bis
Quadripertitis digestarum**

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiae, 1624

II. De Effectv Sacramentorvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11726

minetur: nam baptizat, qui tingit aquis lauando, medendo, refrigerando, &c. At qui nil fingi potest præter intentionem ministri. Non institutio Christi verba dictatis, ut quæ per se operaretur, proferente verba institutionis qualicunq;: quia cur non foret Sacramentum pronunciantea etiam psittaco: 2. Quia Ministri Sacramentorum sunt instrumenta Dei, ratione utentia; & horum liberi arbitrii est determinare actiones particulares suæ voluntatis; hoc autem fit per intentionem voluntatis agentis. 3. Quia, ut verba speculatiua, à quocunq; pronunciantur, suam habent significationem: ita practica suam operationem, præsertim prolata ab habente ad id & potestatem, & voluntatem: uti habet minister ritè ordinatus: ergo intentione opus.

DICO AD I. Excitat fidem quidè; quia ad hanc sufficit. Significatio verborum, quomodocunq; prolatorum; Sed non operatur effectum realem; quia hic requirit vim efficientem, quæ pendet ex intentione pronunciantis, ritè ordinati, verba Sacra practica. Sic etiam ludentes ex recreatione possunt efficaci cum intentione verba pronunciare super capax subiectum cum præsentem materiã.

AD II. Nullus hac in vita debet querere certitudinem de salute sua infallibilem: sed, Phil. 2. *Cum timore salutem suam operari*, sic, ut, I. Corint. 10. *qui stat, videat nec cadat*. Certitudinem verò moralem ac sufficientem habemus ex Sacramentis.

AD III. Dubitabat, quia nondum id erat in Concilio definitum; ideo se Ecclesiæ submittebat.

AD IV. *Non facere*, sc. vel quoad sub-

stantiam actionis faciendæ; aut quoad effectum actionis. Et, quoad hunc intellexit Innocentius: sc. etsi non intendat minister iustificare hominem hoc medio. Priore modo intelligit Kemnitius falsò.

II. DE EFFECTU SACRAMENTO- RVM.

QVÆSTIO XII.

Quid sit conferre gratiam ex Opere operato?

LUTHERO-CALVINISTAR bifariam exponunt. I. LUTHERVS l. de Capt Bab. c. de Bapt. Papistæ fecerunt ex Sacramento præceptum, & ex fide opus id est, ait Kemnitius p. 2. Exam. *Sacramenta conferre gratiam ex merito operis, quod exerceat vel is, qui celebrat, vel qui iucipit.*

CALVINVS in Antidoto *est. 7 Can. 8.* Sophistis conferre gratiã ex opere operato esse, ex meritis hominum pendere efficaciam Sacramenti, Iust. l. 4. c. 14. §. 26. ait. *Quidquid de opere operato nugati sunt Sophistæ, non modo falsum est, sed pugnat cum Sacramentorum natura: quia instituit Deus, ut fideles vacui bonorum operum & inopes, nihil præter mendicitatem cõ adferant. Vnde sequitur, ea recipiendo, nihil istos agere unde laudem mereantur; vel in hac Actione, quæ eorum respectu merè passiva est, nihil illis posse opus adscribi.*

AUTOR. Hæc verò deditæ operæ cõlũnia est: 1. Quia adeo Nos opus operatũ opponimus operi operantis. 2. Quia docemus contra Donatistas, Sacramenta minimè pendere ex bonitate ministri, id est, ex opere operantis.

II. Exponunt: Nos dicere, quod conferant gratiã sine fide, id est, ex opere operato.

Vnde LUTHERVS ibid. *Statuunt Sacramenta posse prodesse iis etiam, qui in peccatis mortaliibus sunt, nec requirunt fidem.* Sic & Kemnitius p. 2. Exam. Et. Confessio Augustana artic. 13, &c.

CALVINVS in Antidoto Sess. 7, Can. 5. *Fis-*
gust.

gunt subesse vim magnam Sacramentis, quæ sit extra fidem efficax.

AUTOR. Expositio hæc pugnat priori. 1. Quia si opus operatum sit opus meritorium suscipientis; quæ potest excludere fidem, sine qua est impossibile placere Deo? Heb. II. 2. Conc. Trid. Sess. 6. Can. 6. docet initium iustificationis fieri à Fide & pœnitentia.

Itaq; conferre gratiam ex opere operato, est, Conferre eam ex Vi Actionis sacramentalis, ad hoc à Deo institutæ, & non ex merito operantis. Vnde Aug. l. 4. de Baptismo. c. 24. *Ipsum Sacramentum per se ipsum multum valet: se ex Dei voluntate, quæ est causa principalis; non fides operantis; quia hæc extrinsecè accedit ad efficientiam Sacramenti; & ab infantibus abest, in quibus tamen vis Sacramenti operatur.*

QVÆSTIO XIII.

An Sacramenta conferant gratiam ex opere operato?

LUTHERVS cum omni Secta sua volunt, Sacramenta immediate habere efficientiam gratiæ; sed nuda esse signa: mediatè tamen excitare fidem iustificantem, sic representando oculis, seu verba auribus. **MELANCHTHON** in *Loci*, horrendum errorem Papistarum appellat, quod Sacramenta iustificare dicant: cum sint solum signa promissionis, sicut & pictura rerum, ait in *Apolo- gia ad art. 13* & libro contra *Anabaptistas*. Annis Posterioribus, forsân argumentis nostris pressus, phrasin loquendi mutavit in vicinam nostræ; sed nil sententiam; Patremque sua secuta proles est; præsertim *Kemnitius* part. 2. Exam.

CALVINVS *Instit. l. 4. c. 14. §. 6.* Constantè diserteque consentit; vsus eadem picturæ similitudine, & §. 18. exemplo Iridis ac Velleris. Et in *Antidoto Sess. 7. Can. 5.* Tum effectum habent Sacramenta, si fidei seruiunt. Et *Can. 8* Eo modo gratiam efficiunt, quo Verbum prædicatum. Sic & **BEZA**, cæterique vniuersi:

SVADENT. Quia, 1. Heb. 10. *Iustus &*

fide vivit: ergo non ex Sacramentis. Rom. 10. *Corde creditur ad iustitiam.* & c. 2. Mar. ult. *Qui crediderit & Baptizatus.* & c. Ergo qui non credit, etsi baptizatus sit, condemnatur. Dicit. *Qui non crediderit, condemnabitur:* Non dicit, qui non baptizatus fuerit, condemnabitur: ergo sola fides saluat, non Baptismus. 3. Rom. 4. *Credidit Abraham, & reput.* & c. Sicut ergo fides, non Circumcisio, eum saluauit; ita nunc & fides, non Baptismus. Hæc Luth. & Calu. 4. **Zwinglius** libro de vera & falsa religione, Luc. 5. *Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?* Ergo non Sacramenta. 5. **Kemnitius** Eph. 5. *Mundans eam lauacro aquæ in Verbo vitæ:* Verbiigitur vis est tota ad fidem iustificantem. Testimonia Patrum & Rationes vanè aggerunt apud *Bellarmin. l. 2. cap. 10. & 11.*

AUTOR. Sacramenta sunt veræ instrumentales causæ gratiæ, idque ex opere operato. 1. Quia sic Scriptura in meo *Antichristo* part. 3. q. 4. 2. Huc prophetiæ spectantur. Isa. 1. *Lauamini, mundi esloti, id est, aiunt S. Patres, baptizimini, hoc cum effectu, vt mundemini.* Ezech. 36. *Effundam super vos aquam mundam, et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris, et dabo vobis cor nouum.* Mich. 7. *Proiciet in profundum maris omnia peccata nostra.* Zach. 13. *Erit fons patens in ablutionem peccatoris.*

3. **FIGURÆ** declarant idem apud *Bellarmin. lib. 2. cap. 4.* Concilia prætereo, Nubemque S. Patrum Græcæ, Latinæque Ecclesiæ.

4. **RATIONES** euincunt. 1. Sacramenta efficaciter conferuntur etiã non intelligentibus: ergo sunt signa verè præctica, non solum significatiua ad excitandam fidem. 2. Verba & Signa Sacramentalia pendent ex diuina Institutione, non humana: Ergo etiã

li 2 super-

supernaturale quid efficiunt. Quia cæteroquin ab humana autoritate potuissent institui. 3. Sacramenta pendent à Deo non solum in Institutione; sed etiam Vsu: Ipse enim est qui per ministros baptizat, consecrat, &c. non ergo nudè significant, sed quid efficiunt. Nam cum cætera humana signa solum significant, diuina nil ab iis distarent vt meliora. Plura vide in *Geneal. p. 3. q. 2.*

DICO AD I Sed non ex sola viuunt: vnde & Sacramentis est locus. Et sensus verus est, Iustus ex fide constanter expectat promissâ Dei. Ita *Abacuc. 2.*

AD II. Fides saluat, non sola, sed cum Baptismo; Eratque inferendum: Ergo non solus Baptismus saluat: Non; Baptismus non saluat. Vt si dicam: *1. Cor. 13.* Fides nil prodest sine charitate: ergo fides nil prodest: Malè. Dein; à genere ad speciem valent argumenta negatiua; vt non est animal; ergo nec homo: affirmatiua non valent; vt, Est animal, ergo & homo. Sic, qui non crediderit, condemnabitur: non contra semper.

AD III. Abrabæ fides & obedientia meruerat, vt primus haberet Sacramentum Circumcisionis in privilegiū, velut *Signaculum σφραγίς*, non σμῆλον signum, iustitiæ fidei, id est, velut testimonium iustitiæ suæ, non vt signum propositum ei ad excitandam fidem. Vide *suprà quæst. 3.*

AD IV. Atqui Christus ibidem in paralytico ostendit, se etiam vt Homine peccata dimittere. Dein; hominibus dixit, *Ioann. 20.* Quorum remisistis peccata, &c. Deus tamen Solus propria Autoritate dimittit.

AD V. *Ecce Verbum vita non intelli-*

gitur concio; sed forma Sacramenti, seu Verbum practicum consecratorium. Ita ibi interpretes.

Q V Æ S T I O XIV.

An Sacramenta Veteris & Nouæ Legis differant in effectu iustificationis?

LUTHERVS lib. de Captiuit. Babyl. cap. de Baptismo. Error est, Sacramenta nouæ legi differre à Sacram. veteris Legis, penes efficaciam significationis, id est, quod nostra efficaciter significant faciendo, quod figurant, non illa. 2. Distinguit autem Vetera Sacramenta, in habentia ann. xam. promissionem, vt Iris Noe, Vellus Gedconis, Umbra reuersa Ezech. h. Alia nullam habentia: vt expiatoriæ ceremoniæ. Ista nostris paria; hæc inferior: facit in virtute efficientiæ significationis.

CALVINVS Instit. lib. 4. cap. 14. §. 23. Hoc dogma, quod Veteris Legis Sacramenta Dei gratiam adumbrarint: hæc Nouæ præsentem conferant, penitus explodendum est. Sic consentit Luthero. Dissentit in isto: Nequetamen negamus, quod vberior sub Christi regno percipiatur gratia. Sic in Antidoto Sess. 7. Can. 2. Patem voluit Lutherus. Dein; Calvinus §. 12. Purificationes Iudæorum ponit inter vera Sacramenta paria cæteris: Lutherus vult inferiora effectu.

KERNITIVS in part. 2. Exam. admittit Lutheri distinctionem veterum signorum: & vberiore gratiam Caluino: Cum vtroque condemnat Catholicos.

SVADENT ferè istis: 1. **CALVINVS** Instit. lib. 4. cap. 16. §. 3. & 4. Par est Circumcisionis & Baptismi promissio, scilicet de remissione peccatorum. Hinc *Eph. 2.* gentiles erant sine Deo, quia sine Circumcisione. 2. *Leuit. 4. 5. 6.* dantur oblationes pro peccatis remittendis. 3. Instit. l. 4. c. 14. §. 21. ex *1. Cor. 10.* Eandem escam spiritalem manducauerunt, & eundem potum spiritalem biberunt. Quis inane ausit facere signum illud, quod veram Christi Communionem Iudæis exhibebat? Ergo in Sacramentis paria nobis facit, nec

vll. m.

ullam prerogatiua particulam nobis relinquit.
Sic & Martyr, & Kemnitius. &c.

AUTOR. I. Et si sint, qui improbabili-
ter docent Circumcisionem in veteri
lege gratiam ex operato contulisse; nō
tamen æquant vetera cum nouis Sacra-
mentis; quæ singula iustificat ex opere
operato. Quia ita Scriptura prophetica.
Psal. 9. *Holocaustum pro peccato non pos-
tulasti.* Quia, Psa. 50. *Sacrificium Deo spi-
ritus contribulatus.* Ita. 1. *Quò mihi multi-
tudo victimarum uestrarum?* De Aposto-
lica Scriptura vide *Antichristum part. 3.*
quæst. 5.

II. Ex opere operantis, ex fide prode-
rant vetera Sacramenta: de hoc non est
quæstio; sed, An ex Institutione fuerint
utilia cum fide usurpata? Paulus ita di-
stinguit: Noua saluare, regenerare, mū-
dare, iustificare, *1. Corinth. 1. Eph. 5. Tit. 3.*
Vetera autem egena esse elementa, nihil
esse, nihil valere. *1. Cor. 7. Gal. 5. Hebr. 10.*
Idem Vetera vocat umbras nouorum,
Col. 2. 1. Cor. 10. Hebr. 10. Neque est, quod
nostra dent maiorē gratiam: Nā vetera,
nullā dabāt vi institutionis, vt, *1. Cor. 7.*
Circumcisio nihil est, & præputium nihil est:
Gal. 6. Neque valet aliquid. Quia sunt
Vmbra, quæ non est minus corpus; sed
nihil corporis. Et talia erant non solum
tempore Apostoli, sed inde ab origine,
considerata per se simpliciter, à lege ab-
stahendo. Nam *Rom. 2. Circumcisio
prodest, si legem obserues.*

2. Vide S. Patres pro utilitate sola,
contra efficaciam veterum Sacramen-
torum stantes apud *Bellarman. libr. 2.*
cap. 15.

3. RATIO militat. 1. Quia Sa-
cramentum vt iustificet, habere debet

annexam promissionem absolutam gra-
tia: teste *Luthero in Assert. art. 1. Me-
lanchthone in Locis. Caluino Inst. l. 4. c.*
14. §. 3. Kemnitio. &c. Atqui nullum ta-
le erat in Veteri Testamento: Nullum i-
gitur iustificabat. Minor: quia *Heb. 8.*
*Melius sortitus est Ministerium, quanto &
melioris Testamenti Mediator est, quod in
melioribus Repromissionibus sancitum est.*
Sic & Patres, & *Lutherus lib. de Captiu.*
*Babyl. cap. de Eucharistia: Veteris Testa-
menti promissio erat, non remissionis peccato-
rum, seu rerum aternarum; sed temporalium;*
*vt terra Chanaan, per quam nemo renouaba-
tur Spiritu. Vnde et irrationabilem pecudem,
in figura Christi, oportebat occidi, in cuius
sanguine idem Testamentum confirmabatur:*
*vt, qualis sanguis, tale Testamentum; qualis
hostia, talis promissio.*

CALVINVS negat Minorem, *Inst. lib.*
4. cap. 16. §. 4. dicens vnā esse eandemque
promissionem Sacramentorum legis veteris
ac nouæ.

AT Minor probatur. Quia nullū Vet.
Sacramentum habuit promissionem,
nisi temporalem: *Lutherus* recenset Sa-
cificium Abel, Iridem, Vellus, Horolo-
gium Achaz: Vanè.

2. Ratio. Quia Vetus & noua Lex
differunt, quòd hæc iustificat, non illa:
ergo Sacramenta, quæ pars sunt legis, pa-
ritur. Vnde *Ioan. 1. Lex per Moysen data
est; gratia & veritas per IESVM Christum
facta est.* Differuntque vt, *2. Cor. 3. Lite-
ra occidens, & Spiritus viuificans: Vt,
Gal. 4. seruitutem generans, & libertas
afferens: Vt vetus, quia veterem hominē
non renouabat; & Nouū, quia renouat
eundem: ideo, Tit. 3. Lanacrum, generat
onis.* Et quæ in Veteri fiebat remissio

li 3. - pec.

peccatorum, ea Noui respectu fiebat.

3. Promissio in Sacramentis nequit impleri, nisi fide recipiantur: At promissio V. g. Iridis de non submergendo orbe, præstatur etiam infidelibus: Circumcisionis, de hoc, vt sit pater multarum gentium, dareturque posteris eius terra promissionis; data tamen & infidelibus est. Item promissio tot Victimarū, de vnica Christi oblatione, impleta est orbi infideli. &c. Roman. 3. *Numquid incredulitas illorum fidem Dei euacuanis? Absit. Ergo. &c.*

DICO AD I. Circumcisioni nō est promissio annexa remissionis peccatorum. Patet supra. Et quia Abraham ante eam erat iustus: additaque est temporalis promissio: vt Genes. 17. *Multiplicabo te; erisque pater mult. &c. Dabo tibi, & semini tuo terram Chanaan. &c.* Idem Roman. 4. Et gentes erant sine Deo, quia sine fide, non quia sine Circumcisione: quam etiam incircumcisæ, sed Deum colentes, vt Iob, Centurio. &c. saluabantur.

AD II. Vetera Sacrificia expiebant peccata quoad pœnam temporalem & immunditiam legalem; non quoad culpam, & pœnam Gehennæ. Ita Theologi in 1. 2. q. 103. art. 3. & 4. d. 1. Vide Bell. l. 2. c. 17.

AD III. Pugnans ipsi secum. Nā hīc volunt Manna, aquam petreæ, & transitum maris fuisse Sacramenta iustificantiæ: & alibi id negant; vt Calvinus *Instit. libro 4. capit. 14. §. 19.* & Kemnitius *part. 2. Examinis pag. 41.* quia erant ceremoniæ non durantes. Ergo. I. *Eandem escam, non nostram, sed suam; nō*

Sacramentalem; quam & bestię bibeant, & edebant nec promissio aliqua facta est edentibus & bibentibus, nisi terrena. 2. *Spiritalem*, ob significationem futuri Calicis Sacri; non ob effectum præsentem spiritalem: Vnde, *panē Angelorum manducauit homo. Pl. 77. Et, Petra autem erat Christus. Ioann. 6. Patres vestri manducauerunt Manna, & mortui sunt: Qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* Proinde non requiritur, ait Calvinus, vt parem vim tribuamus Mari & Baptismo, Mannæ & Eucharistiæ: nam quo inferiora sunt illa; eo fortius est argumentum Pauli. Si enim puniri sunt contemtores figuræ, quanto magis temeratores Veritatis?

Q V Æ S T I O XV.

Eccunde quadam Sacramenta iterari non debeant?

LUTHERANI & CALVINIANI vnicum Baptismum esse iterabilem debere asserunt: cetera vel esse Sacramenta negant.

SVADENTISTIS. 1. Quia, ait Calvinus *Instit. lib. 4. cap. 18. §. 19.* Baptismus est ingressus in Ecclesiam, & initiatio fidei: vnde vt vnus Deus vna Ecclesia; ita & vnus Baptismus. 2. Kemnitius in *Exam. par. 2. fol. 133.* Quia, sic est Institutio diuina. 3. Quia, Heb. 6. *Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, renouari iterum ad Penitentiam.* 4. Quia, Baptismus significat Christi mortem; at semel est Christus mortuus; 5. Quia, pactum Dei in Baptismo inicum est perpetuum. 6. Quia, nusquam est scriptum repeti posse, neque extat exemplum anabaptismi. 7. Quia, in Baptismo nascimur spiritualiter; at vna est natiuitas.

AVTOR. I. Character est causa cur Sacramenta quædam iterari non debeant.

ant. 1. *Quia*, semel data semper manent in eodem effectu suo: alia, quia non manent in suo effectu, qui est Gratia, ideo repeti possunt. 2. *Quia*, gratia augeri potest. 3. *Dein*; quia Character est & Sacramentum, & gratia: aliorum Sacramentorum effectus est solum gratia.

II. Characterem imprimunt solum Baptismus, Confirmatio, & Ordo. Quia in his homo nouam accipit potestatem ac ministerium: In Baptismo, participandi Sacramentis, aliisque bonis; In Confirmatione, pugnandi officium contra demonem, carnem, mundum: In Ordine, munus distribuendi dona Domini: In ceteris dantur remedia vel peccatorum omnium, aut reliquiarum ex iis, aut concupiscentiæ, aut famis.

DICO AD I. At Baptizati validè apud hæreticos, non intrans Ecclesiã, quæ nulla est apud eos: & baptizati apud Orthodoxos subinde apostatarant, exciduntq; fide. Et *unum baptisma* est, quia solū Christi Baptisma saluat. Et etiam, 1. Cor. 12. *Vnus panis est*, & tamen repetitur.

AD II. Atqui Deus nunquam prohibuit repeti: ergo non est institutio.

AD III. Transeat.

AD IV. Et Eucharistia significat eandem & tamen repetitur.

AD V. Pactum est conditionatè perpetuū; si sc. seruatis mandatis nō peccetur.

AD VI. Nec scriptum est ut non repetatur. Aug. 1. 7. Trin. c. 4. *Dicimus tres personas in Deo; non quia Scriptura dicit, sed quia non contradicit.* Et est anabaptismi exemplum, *Act. 19.* iubente Paulo rebaptizari, qui solo Ioannis Baptismo erant tincti: cum tamen, iuxta errorem Lutheranorum, eadem vis Baptismi esset Christi & Ioannis &c.

AD VII. Est ea solum congruentia quædam, non euincens ratio. Dein; homo etiam per fidem nascitur, perque Verbum Dei; & hoc læpius. 1. Cor. 4. *Per Euangelium ego vos genui.* Nam spiritualis natiuitas potest repeti.

Q V Æ S T I O XVI.

An. & qualequid sit Character?

LUTHERANI, vt Kemnitius *par. 2. Exam. pag. 129. &c.* Heshusius *l. de errorib. Pontificiorum, tit. 15.* Calvinus *in Ansidoto Concil. Sess. 7. Can. 9.* Negant cum Wicleffo Characterem posse doceri ex Scriptura, seu vlla ratione.

SVADENT istis ferè. 1. Quia de eo in Scriptura & Parribus merū silētium. 2. Quia, Inter Scholasticos nil certum. 3. Quia, Autor eius primus fuit Innocentius III.

AUTOR. I. Character est signum spiritale, à quibusdam Sacramentis animæ impressum. Sic Concilia.

II. Ex probabilibus est, esse quid reale ab anima distinctum, ac absolutā qualitatem, non solam relationem.

III. Eius officia sunt, 1. Aptum reddere ad cultum Dei: 2. Configurare Christo: 3. Distinguere ab aliis.

IV. In hæret autem substantiæ animæ indelibilis. Quia non habet contraria; estq; in subiectio incorruptibili: cumque sit quædam consecratio animæ, durat ipsa durante.

V. Nullū verò Sacramentum Molai-cum impressit Characterem animæ.

VI. In Christo tamen nullus inesse poterat. 1. Quia Character est participatio Sacerdotii Christi: 2. Et; signari Characterem est ouium, seruatorum. &c. at Christus est Pastor, Dux, Dominus. 3. Neq; Christus vllū accepit Sacramentū Nouæ legis

legis, præter Eucharistiam. 4. Nos vero egemus; vt Christus velut ex pacto ad actiones Sacramentales nobiscum concurrat.

VII. Esse verò characterem, Scriptura docet in meo *Antichristo part. 3. q. 6.* Quam Caluinus in Commentario exponit de obfignatione promissionum à Deo in cordibus facta ad fidem confirmandam.

AT, nimis inconueniens esset locutio, Obfignari hominem, pro Obfignari promissiones homini factas.

2. Esse characterem docent S. Patres in mea *Genialogia part. 3. q. 3.* Et *Rationes* cuiuncunt,

1. Quia: Cùm homines hominibus conferunt officiũ, tribuũt simul aliquod externum signum potestatis: Deus vero internum infundit. Sicut autem diligendo facit bonum, cumque vult diligere, credi, sperari, infundit habitus dilectionis, fidei spei: ita credibile est, cũ quos ad sua quædam Sacramentia deputat; quod ad eadem certas qualitates infundat, id est, characteres.

2. Baptismus, sine fide perceptus, aliquid Sacramentale confert; cum gratia capax non sit infidelis: ita Confirmatio & Ordo; cætera solum dant gratiam; aut nihil, ponentibus obicem. Et istud vocamus characterem.

3. Baptismus, Confirmatio & Ordo repeti nequeunt, vt cætera Sacramenta. Et huius alia vera causa reddi nequit, nisi character. Quia per hunc manentem semper manent in effectu suo determinato; gratia verò aut perditam recuperatur per Sacramentorum repetitionem, aut seruata augetur: non sic character, quia

ipse Sacramentum est; gratia non est Sacramentum.

Præter has rationes alia sufficiens reddi non potest. Patet supra in responsionibus ad rationes Luthero-Caluinistarũ, cur Baptismus iterari non debeat.

Q V Æ S T I O XVII.

Quot sint Sacramenta?

LUTHERVS *lib. de Capt. Babyl.* variauit: Esse vnum iuxta Scripturam; Esse tria, negandaque septem; Esse duo, in rigore; Se non damnare septem; negari tamen in Scriptura doceri posse. Hinc Lutheranorum diuersæ sententiæ. I. Opinio *Lutheri*: Esse vnum: Et si plura sint Sacramentalia. II. Esse duo, Baptismus & Eucharistiam; *Lutherus, Melancthon, Ulyricus, Selneccerus, Kemnitius.* III. Esse tria: Baptismus, Eucharistiam, Pœnitentiam: Hæc communior in Catechismis, *Corfesi August.* IV. *Zwinglii*: Esse tria, Baptismus, Cœnam, Matrimonium.

V. CALVINI *Instit. l. 4. cap. 18. §. 19. 20.* Esse duo, Baptismus & Cœnam: *cap. 14 §. 20. & cap. 19 & 31.* addit Ordinationem, monens ordinaria duo esse atque communia cunctis. Hinc in *Amidoto Sess. 7. Can. 1.* solum quatuor Sacramenta reiecit.

VI. LUTHERO-CALVINISTÆ: Esse quatuor; Baptismus, Eucharistiam, Pœnitentiam, & Ordinationem. Ita MELANCTHON in *Locis* editis anno 1536. & 1552 & 1558. *Mihi maxime placet etiam addi Ordinationem, id est, Vocationem ad ministerium Evangelij: quia hac etiam mandato Evangelico precipitur, & addita est promissio.* Sic & Lucas Lossius in Catechismo anni 1557. qui anno 1554. tria posuerat.

VII. Luthero-Calvino-Zwingliani: Esse quinque; Baptismus, Eucharistiam, Pœnitentiam, Ordinationem, & Matrimonium. Ita Melancthon in *Locis* editis anno 1558. ed. quod sit signum rei Sacre habeatq; mandatũ, & promissionem. Obstare queritur vnum; quod fuerit ante Christum.

AT, & Baptismus Ioannis fuit antè; quem tamen esse vult Sacramentum.

VII. Lu-

VIII. *Lutheranorum Mollium* opinio, non fides; esse septem. Sic biennio post obitum Lutheri Synodus Lipsiana cum Wittenbergensibus & M. Linchthone. Vnde *Molles* vocari ceperunt, teste *Surio* anno 1548. Quos ideo *Illyricus* appellat hæresiarchas Mollium. Ita secti, necdum consentiunt.

AUTOR. Sacramenta propriè dicta & vera sunt septem, 1. A Christo instituta vel mandata: 2. Cum certo Ritu seu Signo: 3. Cumque promissione gratiæ annexa: quam Apostoli sua confidenti Ritus usurpatione atque Solenni sat testati sunt, effectu promissionis consequente. 1. Ita docent Sacra Scripturæ in meo *Antichristo* p. 3. q. 7. Easque sic Patres intellexerunt: sic stabilierunt Decreta Conciliorum: Nec dissentit Congruentia rationum apud *Bellarmin.* lib. 2. cap. 25. 26.

SVADENT verò id tribus LVTHERO-CALVINISTÆ. 1. Scriptura nusquam tradit esse septem. 2. Tradit solum duo, *Ioan. 19. Et exiit Sanguis & Aqua*: id est, (aiunt *Patres Chrysost. Cyril. Theophil. Damasc. Aug.*) Eucharistia & Baptismus. 3. Scriptura negat esse septem *Apoc. 17.* Bestia septiceps dicitur Sacramentum: ideo is numerus Sacramentorum pertinet ad Antichristum, Ita *Kemnitius Exam. par. 2. pag. 18. & 50.*

DICO AD I. Suprà patet, quod Scriptura nusquam vllum numerum Sacramentorum exprimat: non tamen ideo est nullus.

AD II. Recta expositio Græcorum: at non negantur esse plura alia. Nam *Hebr. 6.* fit mentio solum Baptismi & Confirmationis, omissa Cœna; non ideo foret hæc Sacramentum? Item Latini Patres intelligunt ibi Baptismos Sanguinis, & Fluminis probabilius. Nam sic *Ioann. 5.* *Hic est, qui venit per Aquam & Sanguinem Iesus Christus; non in aqua solum; sed in aqua & Sanguine.*

AD III. Istud blasphemia est. 1. Quæ *Kemnitius* statuit Sacramenta; ea sunt etiam inter septem nostra: ergone ea duo erunt, vel tria bestiarum capita? 2. Dein; *Ioannes* dicit ea 7. capita esse Sacramentum, non dicit esse 7. Sacramenta. 3. Demum *Ioannes* exponit esse 7. Reges. Potius bestia est *Lutherus* vnicum asserens Sacramentum. *Calvinus* pro se adducit *Augustinum*: Sed hic ibi ponit in exemplum, duo ex omnibus Sacramenta; non affirmat solum esse duo. *Kemnitius* Patres pro binario falsè adducit ac detorquet. Vide *Bellarmin. lib. 2. capit. 27.*

QVÆSTIO XVIII.

An Sacramentorum aliud sit alio præstantius?

LVTHERVS, cum *asseclis*, libro de instruendis Ministris ad Pragenses. *Unum Sacramentum altero dignius esse non potest: cum eodem Verbo Dei omnia consent.*

CALVINISTÆ dicere idem coguntur. Nam cum in Cœna ponant Christi præsentiam solum tropicè; non est, cur eam Baptismo anteponan. Vnde *Calvinus* & *Kemnitius ad Sess. 7. Can. 3.* Omisso statu quæstionis, ad iocos dissoluuntur calumnioli. Ut, definiri septem Sacramenta esse paria, cum septenarius sit impar, &c. Nugæ tales sibi plures.

AUTOR. Sacramenta VII. eiusdem sunt generis, ideoque verè Sacramenta sunt singula: attamen specie differunt: & nullum est quod non præstet alteri secundum propriam sibi rationem. Ita Omnibus antecellit 1. *Baptismus*, in effectu remittendi peccata, maxime originale, & poenam: 2. *Confirmatio*, in gratia ad bene operandum. *Luc. vlt. Se-*

Kk dete.

dece. &c. donec induamini virtute ex alto.
 3. Eucharistia quoad Substantiam. 4. Penitentia præstat necessitate cunctis, præter Baptismum. 5. Extrema Unctio, in effectu gratiæ specialis. 6. Ordo præstat ratione Ministri cunctis præter Confirmationem: nam ea conferre Episcopi est. 7. Matrimonium excellit omnibus Significatione.

QVÆSTIO XIX.

Ecclesia sit instituire ceremonias?

LUTHERANI Iuxta & CALVINIANI quot, quantasque in nos constringant calumnias; attingi nonnullas earum in meo *Antipapista Mendace* p. 3. q. 3. quò remitto, hincque omitto.

Consentiunt porro in ista. 1. Nullas à Christo vel Apostolis institutas esse ceremonias; quæ non extant in Scriptura: ex Traditione manantes, aspernandas esse. 2. Nullas, quæ non sint Sacramenta, habere vim spiritalem. V.g. coercendi dæmones. 3. Non posse eas Ecclesiam instituire sic, vt teneantur fideles ad eas in conscientia, etiam extra scandalum. 4. Tales ceremonias non esse bonas, aut meritorias, nec pars diuini cultus. 5. Lingua vulgari celebranda ac ministranda esse Sacramenta.

Dissentiunt in hoc: *An Ecclesia noua possit instituire ceremonias?*

LUTHERVS *lib. de form. Missæ. Confess. August. artic. 15 & 26.* Melancthon *in Locis de Ceremoniis. &c.* & communis Lutheranorum, Aiunt posse aliquas ad eruditionem, splendorem, & ordinem Ecclesiæ; modo absit obligatio, & opinio cultus.

CALVINVS *Inst. l. 4. c. 16. §. 11.* Negat id, vllò licere modo. Sic & Brentius *in Confess. Wittenberg.* & Kemnitius *in Exam. part. 2. pag. 166.*

SVADENT istis. 1. Quia, *Inst. 4. c. 10. §. 2. Apostolus 1. Cor. 7. ne vna quidem in re laqueum inycere ausus est.* Prospiciebat enim

quantum vulnus infligeretur conscientis, si earum illis necessitas imponeretur, quarum relicta esset à Domino libertas.

2. Ad Colossenses docet non esse de vero Dei cultu pecendam ab hominibus doctrinam.

3. Quia Dominus fideliter nos, & ad plenum instituit, qualiter sit colendus.

4. In fine capitis damnat omnes idolorum cultus, id est, fictitios cultus hominum.

5. Idem §. 9. Apostolus Gal. 5. non patitur vllò modo, vt fidelium conscientia in seruitutem redigantur.

6. Idem §. 10. 15. Dominus, Matth. 15. reprehendit traditiones hominum.

7. Ibid. §. 12. Romanenses partim de gentium deliriis sumserunt sibi exemplum; partim simiarum more imitati sunt veteres Iudaicos ritus.

8. Ibid. §. 14. Deus iudeos, vt pueros, docuit per signa sensibilia; Nos, vt viros, simplicius. Ioan. 4. Veri adoratores in spiritu & veritate adorabunt.

9. Ibid. 15. Quicquid commendationis habent opera, id totum habent obedientiæ intuitu, quam solam Deus respicit. Non ergo placere possunt ceremonie, quas Deus non instruit.

10. Ibid. §. 17. Semel Ecclesia dicta lex est: Quod precipio tibi, hoc obseruabis vt facias. Non addes quicquam, nec detrahes. Prou. 30. Ne te forte arguat, inueniarisque mendax.

11. Ibid. §. 23. Samaritæ à feris discerpti sunt, 4. Reg. 17. ob nouas ceremonias. Achatz, 4. Reg. 16. ob altare nouum positum reprobatur: Spiritus detestatur audaciam illam; quod hominum inuenta in Dei cultu impure sint corruptela. Et, 4. Reg. 21. Aggravatur hæc circumstantiâ crimen Manasse, quod altare nouum extruxerit in Ierusalem.

AUTOR. I. Christus & Apostoli quædam Ceremonias instituerunt, quæ ex sola habentur Traditione. I. Vt, Sacramentum Chritumatis nusquam est in

in Scriptura; & tamen solus Christus id potuit instituire, vtpote Sacramentum. Ita S. August. l. 2. c. 104. contra Petilianū. 2. Apostolus, 1. Cor. II. *Cetera*, ait, *cūm venero disponam*, scilic. de ritu Eucharistix: & nil tamen scriptum est quod disposuit: neque omiserit disponere. 3. S. Basilius libro de Spiritu Sancto capit. 27. plura enumerat tradita, non scripta: in his signum Crucis: Aquam vino misceri in Sacrificio, Christum instituisse, ait Cyprianus libr. 2. Epist. 3. Augustinus l. 3. doct. Christ. c. 21.

II. Aliquæ Ceremoniæ vim habent spiritalem: Vt signum Crucis; idque tum apprehensione dæmonum; tum ex deuotione hominum: tum maximè ex instituto Dei & opere operato: nam infidelibus quoque legitur vltus signi Crucis profuisse.

III. Ecclesia potest instituire nouas Ceremonias non ad iustificandum impium; sed alios ad effectus spiritales, scilic. ad repræsentandum aliquod mysterium religionis; ad ornandum; ad curandos morbos; ad pellendos dæmones, peccata venialia, &c. idque per modum impetrationis. 1. Sic Iacob, Genes. 28. erexit lapidem in titulum, fundens oleum desuper. &c. Noua hæc ceremonia. Synagoga autore Mardocheo, nouum festum instituit. Esdr. 9. Item Iudith cap. vlt. Item 1. Mach. 4. nouum festum dedicationis. Apostoli, Act. 15. Vt gentiles abstinerent à suffocato & sanguine.

IV. Ecclesia potest obligare conscientias ad ceremoniam sub peccato, etiã citra scandalum. 1. Quia, Rom. 1. *Non est potestas, nisi à Deo: qua autem à Deo sunt,*

ordinata sunt &c. Qui autem resistunt, Dei ordinationi resistunt, & sibi damnationem acquirunt. 2. Quia. ob ceremonias ortæ sunt dissensiones ac hæreses in Ecclesiâ: Vt dicitur 15. *Visum est &c. nihil ultra imponere vobis oneris*: Onus conscientix ligat. Vt de Paschate, quo die celebrando: de hæreticis rebaptizandis; de ciborum delectu, festis, cereis, imaginibus &c. 3. Nisi igitur lege sanciri possent ceremoniæ, nil in Ecclesia ordinatum, non conformitas perstaret: Ideo, 1. Cor. 14. *Omnia honestè & secundum ordinem fiant*. Caluinus Inst. l. 4. c. 10. §. 27. ait, dissolui netuis & deformari Ecclesiam, si cuique liceat mutare ceremonias &c.

V. Ceremoniæ sunt res, non indifferentes, sed vtilis, meritorix, & pars quædam cultus diuini. 1. *Vtilis*, Ad augendam pietatem: informadum intellectū: ad memoriam: ad fidei exercitiū & professionem: ad conseruationem religionis: ad distinctionem Catholicorum ab hæreticis. 2. *Meritoria*: quia sunt opera virtutū, actus religionis, deuotionis. 3. *Sunt pars diuini cultus*: quia Cyprian. serm. de Orat. *Placendum Deo est habitu corporis, & modo vocis*. Exteriora enim enunciant de interioribus: hæc autem bona Deo sunt grata: ergo & illa. Deus verè offenditur exteriori irreuerentia: ergo & colitur exteriori reuerentia. &c.

VI. Latine sunt administranda Diuina: Non de iure diuino: neque de essentia Sacramentorum, sed proprium Ecclesiæ latinæ est. &c. Cur? Consule Bellarminum.

DICO AD I. Agitur ibi de Virginitate seruanda, quam Dominus non imperarat, sed consuluerat.

AD II. Agit contra Iudaizantes Simonianos & Gnosticos, non contra ceremonias Ecclesiæ.

AD III. Verum est generali instructione, non particulari.

AD IV. Damnat Simoniana, & humano ingenio priuato inuenta.

AD V. Loquitur de seruitute Iudaica: & Calvinus falsò detorquet aliò.

AD VI. Pharisæicas Dei præcepto contrarias; vanas; pluris æstimatas, quàm Dei cultus.

AD VII. Est argumentum Manichæorum apud Aug. l. 20. contra Faustum 6.4. Est & Vigilanti apud Hieronymum. Dein; non omnia gentilium sunt mala & reiicienda; maximè à dæmonum cultu ad Dei cultum translata.

AD VIII. Ceremoniæ Iudaicæ umbræ erāt futurarum: nostræ autem indices sunt præsentium rerum spiritualium; & requirunt internum cultum, excitantque ad cœlestia.

AD IX. At obedientiæ opera sunt meritoria, siue à Deo, siue ab Ecclesia mediatè instituta.

AD X. Non omnis additio prohibetur; sed corruptoria, superstitiosa, &c.

AD XI. Calvinus malâ fide vitur exemplis: Nam iis idololatria reprehenditur.

III. DE BAPTISMO.

QVÆSTIO XX.

*Baptismi quæ definitio, Materia,
& Forma?*

LUTHERANI, vt MELANCHTHON in Locis an. ni 1558. de Sacrif. *Baptismus signum est, quo Deus nobiscum agit, & recipit nos in gratiam.*

AUTOR. AT, hoc commune est omnibus Sacramentis.

CALVINVS Instit. l. 4. c. 15. §. 1. *Baptismus est signum initiationis, quo in Ecclesia cooptamur societatem, vt Christo insiti inter filios Dei censeamur.*

AT, nil hic de Essentia Sacramenti: nil de Effectu seu fine regenerandi primariò; solum quod testetur fidem ac aliat. Tale signum erat & Circumcisio, inserens venturo Christo Iudæos. Itaque *Baptismus est Sacramentum, en genus, regenerationis per aquam, en differentia, in verbo vite, en forma.*

II. LUTHERVS in *Symposiacis*, c. 17. *Baptismus est ratus, in lacte, cereuisia, aut quocunque liquore datus, qui nomine balnei possit appellari. Vide in meo Antich. lib. 3. p. 9. 8.*

III. LUTHERANI communiter docent, suctâ utendum formâ; etsi non sit ea ad substantiam Sacramenti necessaria.

LUTHERVS l. de Capt. *Babyl. cap. de Baptismo* asserit, Baptismum esse ratum, 1. Quibuscunque verbis collatus, dummodò in nomine Domini. 2. Imò dummodò suscipiatur in nomine Domini; etsi in nomine diaboli daretur ab impiissimos. 3. Q. in etiam ab ipso diabolo. Vide *supr. q. 10.*

ZVINGLIVS lib. de vera & falsa religione c. de Baptismo idem non necesse sue a vii forma, non se tamen vetare. Vnde quidem baptizabant in *Nominibus Patris &c.* quod Arianum est. Vide in *Genealogia p. 3. quæst. 4.*

AUTOR. Forma est: *Ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti* Baptismus datus solum in nomine Christi, aut absolutè, aut sub conditione esset repetendus. Dicta forma colligitur ex *Matth. 28.* sed non euidenter: vt cogamur ad Ecclesiæ Traditionem recurrere: quam Calvinus ac Lutherus aspernatur, Patet: & sic declararunt Concilia, & S. Patres.

Sub nomine solius Christi baptizant Apo-